

Kohtuasi C-426/23**Eelotsusetaotluse kokkuvõte vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artikli 98 lõikele 1****Saabumise kuupäev:**

11. juuli 2023

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Sofiyski rayoneni sad (Sofia rajoonikohus, Bulgaaria)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

11. juuli 2023

Hagejad:

D. D.

B. Zh.

Kostja:

„Financial Bulgaria“ EOOD

Põhikohtuasja ese

Kaks menetlust, milles vastav hageja väidab, et leping, mille ta sõlmis kostjast äriühinguga ja mille alusel nõustus kostjast äriühing tagama tasu eest hageja kohustused, mis tulenevad teise äriühinguga sõlmitud krediidilepingust, on tühine, kuna see on sõlmitud hageja ja viimati nimetatud äriühingu vahelises krediidilepingus sisalduva ebaõiglase lepingutingimuse alusel.

Eelotsusetaotluse ese ja õiguslik alus

ELTL artikli 267 alusel esitatud eelotsusetaotlus, millega palutakse tõlgendada direktiive 93/13, 2005/29, 2008/48 ja 2009/138. Käesoleva eelotsusetaotlusega esitatakse samad küsimused, mis esitati Euroopa Kohtule kohtuasjas C-337/23.

Eelotsuse küsimused

1. Kas nõukogu 5. aprilli 1993. aasta direktiivi 93/13/EMÜ ebaõiglaste tingimuste kohta tarbijalepingutes (edaspidi „direktiiv 93/13/EMÜ“) artikli 4 lõiget 2 ja artikli 6 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et

kui krediidileping näeb tarbijale ette kohustuse sõlmida garantiileping võlausaldaja nimetatud garantii andjaga, ei ole garantiilepingu sisu selle kolmanda isikuga sõlmitud lepingu „põhiese“, vaid on osa krediidilepingu sisust? Kas seejuures on oluline, kas võlausaldaja ja garantii andja on seotud isikud?

2. Kas direktiivi 93/13/EMÜ lisa punkti 1 alapunkti i tuleb tõlgendada nii, et

kui tarbija on juba sõlmitud krediidilepingu raames kohustatud määrama garantii andja – kusjuures ühe võimalusena võib ta garantii andjaks määrata võlausaldaja nimetatud isiku –, tuleb tarbijale krediidilepingu sõlmimisega samal päeval sõlmitud garantiilepingust tuleneva kohustuse sisu ebaselgeks pidada, kuna tarbijal ei olnud võimalik ise valida või välja pakkuda isikut, kelle nimetab võlausaldaja tulevaseks garantii andjaks?

3. Kui eelmisele küsimusele vastatakse nii, et garantiilepingu ese on selge: kas direktiivi 93/13/EMÜ lisa punkti 1 alapunkte i, j ja m tuleb tõlgendada nii, et

kui tarbija on juba sõlmitud krediidilepingu raames võtnud endale kohustuse määrata garantii andja – kusjuures ühe võimalusena võib ta garantii andjaks määrata võlausaldaja nimetatud isiku –, tuleb tarbijale krediidilepingust tuleneva kohustuse sisu ebaselgeks pidada ja see võib kaasa tuua krediidilepingu või selle tingimuste tühisuse?

4. Kas direktiivi 93/13/EMÜ artikli 4 lõiget 1 koostoimes direktiivi 2005/29/EÜ, mis käsitleb ebaausaid kaubandustavasid, artikliga 8 tuleb tõlgendada nii, et

kui laenu andev isik nõuab, et tarbija sõlmiks lepingu laenuandja nimetatud isikuga, kes tagab laenuandja nõude tarbija vastu, on alati tegemist tarbija ebasoodsa seisundi ärakasutamisega ja järelikult agressiivse kaubandustavaga?

5. Kui neljandale küsimusele vastatakse eitavalt: kas direktiivi 93/13/EMÜ artikli 4 lõiget 1 ja artiklit 7 koostoimes direktiivi 2005/29/EÜ, mis käsitleb ebaausaid kaubandustavasid, artikliga 8 tuleb tõlgendada nii, et

kohus võib ühepoolses kohtumenetluses nagu maksekäsumenetlus, milles tarbija ei osale, tugineda lepingutingimuse ebaõiglasele olemusele üksnes seetõttu, et tal on kahtlused, et tarbija on selle tingimusega nõustunud ebaausa kaubandustava tõttu, või tuleb ebaausa kaubandustava olemasolu täie kindlusega tuvastada?

6. Kas direktiivi 2008/48/EÜ, mis käsitleb tarbijakrediidilepinguid (edaspidi „direktiiv 2008/48/EÜ“), artikli 15 lõiget 2 tuleb tõlgendada nii, et

viidatud sätet tuleb kohaldada juhul, kui krediidileping on seotud kõrvalteenusega, nimelt kolmanda isiku poolt tasu eest garantii andmisega, ja see säte võimaldab tarbijal esitada nõudeid, tuginedes garantii andja kohustuste rikkumisele, näiteks makse tegemisele pärast seadusest tuleneva tähtaja möödumist, aga ka menetlusega seotud vastuväiteid, mis kohustuse garantii andja ees välistavad?

7. Kas direktiivi 2008/48/EÜ artikli 15 lõikega 2 koostoimes tõhususe põhimõttega või – eeldades, et krediidileping ja garantiileping on seotud tehingud – direktiivi 93/13/EMÜ artiklitega 5 ja 7 koostoimes selle direktiivi lisa punkti 1 alapunktidega b ja c on kooskõlas

liikmesriigi kohtupraktika, mis näeb ette, et tarbijakrediidilepinguga seotud lepingu garant, kes on saanud tarbijalt krediidilepingu tagamise eest tasu ja on teinud põhivõlausaldajale lepingutingimuse alusel makse, kuigi võlaõigusseaduse (Zakon za zadalzhniata i dogovorite) artikli 147 kohane tähtaeg on möödunud – mis kohtupraktika kohaselt garantii tervikuna lõpetab –, võib ikkagi tugineda sellele, et ta on võtnud üle algse võlausaldaja õigused, ja seaduse kohaldamist käsitlevale lahknevale kohtupraktikale viidates esitada maksenõude põhivõlgnikule?

8. Kas direktiivi 2008/48/EÜ artikli 3 punkti g koostoimes direktiivi 93/13/EMÜ artikliga 5 tuleb tõlgendada nii, et

kui krediidilepingus on sätestatud kohustus sõlmida seotud garantiileping, mille tulemusel suureneb laenukohustuse kogusumma, tuleb krediidikulukuse aastamäära arvutamisel lähtuda ka garantii andja tasu arvestades suurematest laenumaksetest? Kas seejuures on oluline, kes valis garantii andja ja kas garantii andja on põhivõlausaldajaga seotud isik?

9. Kas direktiivi 2008/48/EÜ artikli 10 lõike 2 punkti g tuleb tõlgendada nii, et

krediidikulukuse aastamäära kohta ebaõigete andmete esitamine ettevõtjast laenuandja ja tarbijast laenusaja vahel sõlmitud krediidilepingus tähendab seda, et krediidikulukuse aastamäär on jäetud krediidilepingus esitamata, ning liikmesriigi kohus peab tarbijakrediidilepingus krediidikulukuse aastamäära esitamata jätmise eest kohaldama riigisiseses õiguses ette nähtud õiguslikke tagajärgi? Kas lähtuda tuleb sellest, et need tagajärjed on suhetes tarbijaga siduvad ka makse teinud garantii andjale?

10. Kas direktiivi 2008/48/EÜ artikli 23 teist lauset tuleb tõlgendada nii, et

riigisiseses õiguses ette nähtud sanktsioon, nimelt tarbijakrediidilepingu tühisus, mille puhul tuleb tagasi maksta üksnes antud laenu põhisumma, on proportsionaalne, kui krediidikulukuse aastamäära ei ole

tarbijakrediidilepingus täpselt esitatud, nimelt on jäetud näitamata võlausaldaja valitud garantii andja kulud (olgu et krediidikulukuse aastamäär on krediidilepingu tekstis numbriliselt märgitud)?

11. Kas direktiivi 2009/138/EÜ kindlustus- ja edasikindlustustegevuse alustamise ja jätkamise kohta (Solventsus II) (edaspidi „direktiiv 2009/138/EÜ“) artikli 2 lõiget 2 koostoimes selle direktiivi I lisa A osa punktiga 14 tuleb tõlgendada nii, et

kutsealase tegevuse raames tasu eest garantii andjana tegutsemine, kui garantii andjast äriühing maksab kohustuse täitmata jätmise korral põhivõlgnikust tarbija võetud laenu kogusumma igal juhul tagasi, ning tasu makstakse hoolimata sellest, et tarbija on jätnud kohustuse täitmata, iga laenumaksega, on „kindlustustegevus“ viidatud direktiivi tähenduses?

12. Kui üheteistkümnendale küsimusele vastatakse jaatavalt: kas direktiivi 2009/138/EÜ artikli 14 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et

üheteistkümnendas küsimuses nimetatud tegevust teostav isik on kohustatud saama tegevusloa kindlustusandjatele tegevuslubade andmise eest vastutavatelt liikmesriigi reguleerivatelt asutustelt?

Euroopa Liidu õigusnormid

Nõukogu 5. aprilli 1993. aasta direktiiv 93/13/EMÜ ebaõiglaste tingimuste kohta tarbijalepingutes

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. mai 2005. aasta direktiiv 2005/29/EÜ, mis käsitleb ettevõtja ja tarbija vaheliste tehingutega seotud ebaausaid kaubandustavasid siseturul ning millega muudetakse nõukogu direktiivi 84/450/EMÜ, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiive 97/7/EÜ, 98/27/EÜ ja 2002/65/EÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EÜ) nr 2006/2004 (eaausate kaubandustavade direktiiv)

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. aprilli 2008. aasta direktiiv 2008/48/EÜ, mis käsitleb tarbijakrediidilepinguid ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 87/102/EMÜ

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. novembri 2009. aasta direktiiv 2009/138/EÜ kindlustus- ja edasikindlustustegevuse alustamise ja jätkamise kohta (Solventsus II)

Riigisisese õigusnormid

Tsiviilkohtumenetluse seadustik (Grazhdanski protsesualen kodeks) – artiklid 5, 6, 7, 410, 411, 413, 414, 414a, 415 ja 416

Tarbijakrediidiseadus (Zakon za potrebitelskia kredit) – artiklid 2, 9, 10, 10a, 11, 14, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 26, 28 ja 33 ning lisasätete (Dopalnitelni razporedbi) § 2

Tarbijakaitseadus (Zakon za zashtita na potrebitelite) – artiklid 143, 144, 145, 146 ja 147 ning lisasätete (Dopalnitelni razporedbi) § 13a

Võlaõigusseadus (Zakon za zadalzheniata i dogovorite, edaspidi „ZZD“) – artiklid 22, 86, 138, 141, 142, 143, 146 ja 147

18. detsembri 2014. aasta määrus nr 426, millega määratakse kindlaks tähtjaks tasumata võlgade seadusjärgne intressimäär (Postanovlenie No 426 ot 18 dekemvri 2014 g. za opredelyane razmera na zakonnata lihva po prosrocheni parichni zadalzhenia) – ainus artikkel ning lisasätete (Dopalnitelni razporedbi) § 1

Kohtute seadus (Zakon za sadebnata vlast) – artikkel 130

Kindlustusseadustik (Kodeks za zastrahovaneto) – artiklid 3, 28 ja 29 ning I lisa

Varhoven kasatsionen sadi (kõrgeim kassatsioonikohus) tsiviil- ja kaubanduskollegiumi ühise koja (Obshto sabranie na grazhdanskata i targovskata kolegii, edaspidi „OSGTK“) 18. juuni 2014. aasta tõlgendusotsus nr 4/2013

OSGTK 21. jaanuari 2022. aasta tõlgendusotsus nr 5/2019

Sofiyski gradski sadi (Sofia linnakohus) 1. märtsi 2019. aasta määrus nr 5389 tsiviilasja nr 2165/2019 apellatsioonimenetluses

Asjaolude ja menetluse lühikokkuvõte

- 1 Esimese menetluse hageja on D.D. – Bulgaaria kodanik, kes sai laenu pangandusvälisesse sektoris kuulvalt finantsasutuselt. Kostja on „Financial Bulgaria“ EOOD – Bulgaarias registreeritud äriühing, mille peamine tegevusala on füüsiliste isikute [tarbijate] laenude tagamine.
- 2 Hageja väidab, et 19. jaanuaril 2021 sõlmis ta krediidilepingu äriühinguga „Easy asset management“ AD (pangandusvälisesse sektoris kuuluv finantsasutus), mille alusel pidi ta saama laenu summas 1250 Bulgaaria leevi (BGN). Lepingus ette nähtud krediidikulukuse aastamäär oli 41,34%.
- 3 Krediidilepingu artiklis 4 on sätestatud, et hageja peab esitama tagatise kahe tema valitud füüsilise isiku kui garantii andja poolt või pangagarantii kujul. Garantii andjate netotöötasu peab olema vähemalt 1000 BGN, nad peavad töötama tähtjatu töölepingu alusel ning neil ei või olla võetud ega tagatud muid laene.
- 4 Ei väideta, et krediidileping sisaldab tingimust, mis reguleeriks selle kohustuse täitmata jätmise tagajärgi tarbija poolt.

- 5 Laenu andmisega samal päeval (19. jaanuaril 2021) sõlmis hageja laenu tagamiseks lepingu ka kostjaks oleva äriühinguga „Financial Bulgaria“ EOOD („Easy asset management“ AD tütarettevõtja); selle lepinguga kohustus kostja täitma võlgniku kohustuse algse võlausaldaja ees, kui viimane seda nõuab. Kõnealuse kohustuse võtmise eest oli äriühingule „Financial Bulgaria“ EOOD ette nähtud tasu summas 500 BGN, mis tuli maksta igale laenumaksele lisatava summana otse algsele võlausaldajale – äriühingule „Easy asset management“ AD.
- 6 Hageja vaidlustas eelotsusetaotluse esitanud kohtus krediidilepingu põhjendusega, et garantii andja teenuse eest makstud tasu ei ole hõlmatud krediidikulukuse aastamääraga. Samuti vaidlustas ta garantiilepingu, tuginedes sellele, et lepingus ette nähtud tasu oli ülemäära suur.
- 7 Kostja väidab, et hageja sõlmis garantiilepingu vabatahtlikult ja et see ei sisalda ebaõiglasi lepingutingimusi.
- 8 Teise menetluse asjaolud ja poolte (kellest hageja on Bulgaaria kodanik B.Zh.) nõuded on peaaegu identsed esimese menetlusega; ainsad erinevused seisnevad selles, et lepingud hagejaga sõlmiti 17. jaanuaril 2020, nõutav summa on 2250 BGN, krediidikulukuse aastamäär on 49% ja garantii andja tasu on 900 BGN.

Eelotsusetaotluse põhjenduste lühikokkuvõte

Seos liidu õigusega ja tõlgenduse vajalikkus: krediidilepingu ja garantiilepingu vaheline seos – kolm esimest eelotsuse küsimust

- 9 Eelotsusetaotluse esitanud kohus soovib esmalt teada, mil määral on menetluses osalevate võlgnike sõlmitud krediidilepingud seotud garantiilepingutega, et hinnata, kas neis sisalduvad tingimused on ebaõiglased. Käesoleval juhul esineb kahtlus, et garantiilepingud on sõlmitud eelkõige selleks, et hoida kõrvale tarbijakrediidiseaduses sätestatud piirangust, mis näeb tarbijakrediidilepingute puhul ette krediidikulukuse aastamäära ülempiiri.
- 10 Eelotsusetaotluse esitanud kohus peab omal algatusel uurima, kas nii algse krediidilepingu kui ka garantiilepingu tingimused on ebaõiglased. Garantiileping on Bulgaaria õiguses liigitatud ZZD artikli 280 kohaseks käsunduslepinguks: tulevane garant võtab algse võlausaldaja ees kohustuse täita võlgniku kohustus. See tuleneb sellest, et Bulgaaria õiguse kohaselt on garantiileping põhikrediidilepingust sõltumatu ning garantiilepingu pooled on võlausaldaja ja garant (ZZD artikli 138 lõige 1). Seega moodustaks konkreetse krediidilepingu jaoks garantii andmise kohustus ja kõnealuse finantsteenuse osutamise hind garantiilepingu põhieseme, mille puhul ei ole ebaõiglust direktiivi 93/13/EMÜ artikli 4 lõike 2 alusel võimalik hinnata. See tõlgendus on kooskõlas Euroopa Kohtu suunistega, mis on esitatud näiteks 16. juuli 2020. aasta otsuses Caixabank (liidetud kohtuasjad C-224/19 ja C-259/19, punkt 62 ja seal viidatud

kohtupraktika). Kuna tegemist on tarbijast võlgniku ja majandustegevuse raames tegutseva garantii andja vahel sõlmitud lepinguga, ei ole pooled samad nagu krediidilepingu puhul ja nende kohustused on erinevad. Kui garantii ülevõtmises ja hinnas ei ole kokku lepitud, ei saa lepingu eksisteerida.

- 11 Siiski tekib küsimus, kas garantiilepingu liigitamine eraldi tehinguks, mille põhiese erineb krediidilepingu põhiesemest, saab sellisel juhul nagu käesolev tagada tõhusa tarbijakaitse liikmesriikidele direktiivi 93/13/EMÜ artikli 7 lõikest 1 tuleneva kohustuse tähenduses. Seda arvestades ei ole kahtlust, et garantiileping sõlmiti teiste poolte vahel kui algne leping ning sisaldab erinevaid õigusi ja kohustusi.
- 12 Siiski leidub arvukalt põhjusi eeldamiseks, et mõlemad lepingud reguleerivad tegelikult ühte õigussuhet, mille eesmärk on suurendada tarbija kui laenuvõtja võlga. Põhikrediidilepingu tingimuste kohaselt ei saa tarbija garanti ise valida – ta on kohustatud aktsepteerima seda, kelle määrab võlausaldaja, kui ta ei ole ise garanti leidnud. Garant on omakorda võlausaldajaga vahetult seotud, ta on võlausaldaja tüdrettevõtja. Peale selle sõlmiti garantiilepingud tasu eest, mis moodustab protsentuaalselt suure osa makstavast laenusummast. Lisaks makstakse tasu garantii andmise eest kuupäevadel, mis kattuvad laenumaksete tasumise tähtpäevaga, ja tarbija seisukohast muutub see tasu krediidilepingust tuleneva kohustuse osaks. Lõpuks ei sisaldu garantii andmise hind põhikrediidilepingu krediidikulukuse aastamääras ja suurendab riigisiseseid õigusnorme rikkudes märkimisväärselt selle lepingu kulukust.
- 13 Teisalt on küsimus ka garantiilepingu olemuses, mis sõlmitakse küll tarbija taotluse alusel, kuid isikuga, kelle valib ühepoolselt algne võlausaldaja. Tarbija piiratud valikuvõimaluse tõttu ei ole tarbijale krediidilepingu sõlmimise ajal tegelikult teada, kes on garant, kellega ta seotakse ja millistel tingimustel see toimub.
- 14 Seetõttu tekib küsimus, kas sellise kahekordse lepingulise suhte (krediidileping ja garantiileping) olemasolu korral võib eeldada, et garantiilepingu sisu on direktiivi 93/13/EMÜ lisa punkti 1 alapunktiga i tervikuna vastuolus. Sellistel asjaoludel – kuid ainult juhul, kui kahte lepingut tõlgendatakse ühe lepingulise suhtena – võiks eelotsusetaotluse esitanud kohus eeldada, et garantiileping on tervikuna tühine, kuna garantiilepingu põhieset ei määra tarbija, vaid tarbija on sunnitud aktsepteerima algse võlausaldaja valitud isikut.
- 15 Ebaselgust garantii andja isiku osas võiks käsitada ka esimesena sõlmitud krediidilepingu ebaselgusena, sest tingimuse kehtivuse korral võiks garantii andja puudumine selle lepingu puhul viia lepingu täitmata jätmiseni. Seega on vaja vastust küsimusele, kas krediidilepingus sisalduvat kohustust sõlmida võlausaldaja määratud isikuga garantiileping võib direktiivi 93/13/EMÜ lisa punkti 1 alapunktide i, j ja m alusel pidada krediidilepingus sisalduvaks ebaõiglaseks tingimuseks.

Seos algse võlausaldaja poolt garantii andja määramise tava ja lepingutingimuste ebaõigluse vahel – neljas ja viies eelotsuse küsimus

- 16 Vastavalt Euroopa Kohtu praktikale (15. märtsi 2012. aasta kohtuotsus Perenicová ja Perenic, C-453/10, punktid 43–44, ja 19. septembri 2018. aasta kohtuotsus Bankia, C-109/17, punktid 48–50) on tingimus, mis on lisatud lepingusse tulenevalt ebaausa kaubandustava kohaldamisest direktiivi 2005/29/EÜ tähenduses, pidepunkt ebaõigluse hindamiseks direktiivi 93/13/EMÜ artikli 4 tähenduses.
- 17 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu hinnangul sõltub võlgnike kohustuste suurus pooleli olevates menetlustes sellest, kas võlgnikud esitavad võlausaldajale garantii. Sellega seoses on vaja hinnata, kas olukorda, kus võlausaldaja valib garantii andja, kelle isik muutub tarbijatele siduvaks, saab tõlgendada ebaausa kaubandustavana direktiivi 2005/29/EÜ tähenduses. Sellega seoses vajab eelotsusetaotluse esitanud kohus vastust küsimusele, kas käesolevas asjas saab seda, kas ebaaus kaubandustava on direktiivi 2005/29/EÜ artikli 8 kohaselt agressiivne kaubandustava, välja selgitada üksnes nii, et arvesse võetakse pooltevahelise tehingu laadi, nimelt krediidilepingut, ja garantii puudumise korral ette nähtud tagajärgi, või tuleb hindamisel lähtuda ka teistest teguritest.
- 18 Teisalt leiab eelotsusetaotluse esitanud kohus, et ühepoolses menetluses, millega on tegemist maksekäsmenetluse puhul, ei saa ta kohaldada ebaausa kaubandustava olemasolu ulatuslikku hindamist käsitlevaid eeskirju, kuna tarbijad maksekäsmenetluses veel ei osale. Vastavalt Euroopa Kohtu 11. mai 2020. aasta otsuses Lintner (C-511/17, punkt 38) esitatud suunistele võib kohus ühepoolses menetluses nagu maksekäsmenetlus keelduda ühele lepingupoolele kaitse tagamisest ka siis, kui ta ei ole küll täie kindlusega tuvastanud, et konkreetne tingimus on direktiivi 93/13/EMÜ tähenduses ebaõiglane, kuid tal on sellega seoses põhjendatud kahtlused. Kõnealune kohustus tuleneb direktiivi 93/13/EMÜ artiklis 7 sisalduvast nõudest näha ette tõhusad vahendid tarbijate kaitsmiseks ebaõiglaste tingimustega sidumise eest. Käesoleval juhul tulenevad aga kohtu põhjendatud kahtlused lepingutingimuse ebaõigluses muudest põhjendatud kahtlustest, nimelt kahtlustest, et tingimus muutus lepingu osaks direktiivi 2005/29/EÜ artikli 8 kohase agressiivse kaubandustava kohaldamise tõttu. Järelikult tuleb selgitada, kas käesoleval juhul võivad võimalikud kahtlused kaubandustava ebaausas olemuses kaasa tuua järelduse, et direktiivi 93/13/EMÜ artikli 4 lõike 1 alusel esinevad põhjendatud kahtlused ka lepingutingimuse ebaõigluses.

Selle tähtaja tõhus kohaldamine, mis on seatud garantii andja vabastamiseks võlausaldaja ja tarbija ees võetud kohustustest – kuues ja seitsmes eelotsuse küsimus

- 19 Küsimus tekib ka seoses riigisisese väljakujunenud kohtupraktikaga, mis käsitleb ZZD artikli 147 alusel garantii andja vastutusest vabastamise tähtaja kohaldamist. Viidatud kohtupraktika jätab tarbija kui laenuvõtja tarbijakrediidilepingu

sõlmimise ajal teadmatusse selle lepingu tagajärgedest, kui leping näeb ette tasulise garantii andmise kohustuse.

- 20 ZZZD artikkel 147 näeb ette, et garantii andja kohustus teha põhivõlausaldajale makse lõpeb, kui viimane ei esita oma nõuet põhivõlgniku vastu kuue kuu jooksul pärast nõude esitamise tähtpäeva saabumist. See säte on siduv. Riigisisese siduva tõlgendusotsuse kohaselt on tegemist õigust lõpetava tähtajaga: kui võlausaldaja ei ole oma nõuet põhivõlgniku vastu esitanud, lõpeb tema ja lepingule garantii andnud isiku vaheline õigussuhe täielikult. Garantii andja maksed või tema kohustuste kinnitamine põhivõlgniku ees on selle tähtaja tagajärgede seisukohast tähtsusetud, kuna neid kontrollib kohus omal algatusel. Tegemist ei ole aegumistähtajaga.
- 21 Samal ajal leiavad mõned kohtukolleegiumid, et garantii täieliku lõppemise kohta tehtud järeldusi võib kohaldada võlausaldaja nõuete suhtes garantii andja vastu, kuid mitte garantii andja nõuete suhtes tarbijast võlgniku vastu. Erinevalt tõlgendusotsusest on nad seisukohal, et garantii lõppemisel ei ole absoluutset mõju, vaid sellele saab tugineda ainult garant. See seisukoht toob kaasa probleeme tarbijakrediidilepingute direktiivi, eelkõige direktiivi 2008/48/EÜ artikli 15 lõike 2 kohaldamisel. Eelotsusetaotluse esitanud kohus kahtleb, kas viidatud sätet saab käesoleval juhul kohaldada, kuna kõikide menetluste võlgnikud sõlmisid lisaks tarbijakrediidilepingule ka lepingu tasu eest garantii andmise kohta, mis on eelotsusetaotluse esitanud kohtu hinnangul tarbijale osutatav finantsteenuse.
- 22 Kirjeldatud põhjustel tekib küsimus, kas direktiivi 2008/48/EÜ artikli 15 lõiget 2 saab kohaldada juhtudel, mil garant ei ole täitnud oma kohustust keelduda maksmisest, kuna tulenevalt garantii kustumisest ZZZD artikli 147 alusel on tema vastutuse tähtaeg riigisisese õiguse kohaselt möödunud. Vastavalt direktiivi 2008/48/EÜ artikli 3 punkti n määratlusele on selline kohaldamine võimalik, kui eeldada, et lepinguid tuleb käsitada ühtsena ja need teineteist vastastikku rahastavad, kuna tarbija maksab garantii eest tasu koos krediidilepingujärgsete maksetega. Kui säte on kohaldatav ka garantii andja suhtes, tuleb vastata ka küsimusele, kas lisaks kohaldamisele vastastikuste nõuete suhtes, mida tarbija võib teenuseosutaja vastu esitada teenuste osutamise lepingu alusel, on see kohaldatav ka tema menetluslikele vastuväidetele, näiteks keeldumisele tasumast sellise isiku regressinõuet, kelle kohustus on juba kustunud.
- 23 Samuti tuleb uurida, kas liidu õigusega on kooskõlas riigisisene kohtupraktika, mille kohaselt võib garant tugineda oma vastutuse tähtaja möödumisele ZZZD artikli 147 alusel, kuna algne võlausaldaja ei esitanud krediidilepingust tulenevat nõuet tarbija kui võlgniku vastu kuue kuu jooksul alates viimase makse tegemise tähtpäeva saabumisest, kuid tarbija ei saa tugineda selle tähtaja möödumisele makse teinud garantii andja vastu.
- 24 Isegi kui direktiivi 2008/48/EÜ artikli 15 lõige 2 ei ole käesolevas asjas kohaldatav, tuleb vastata küsimusele, kas selline riigisisene kohtupraktika ei ole

vastuolus direktiivi 93/13/EMÜ artikliga 7, kuna see kohtupraktika võimaldab majandustegevuse raames tegutseval garantii andjal endal määrata oma kohustuse ulatus, mis on vastuolus viimati nimetatud direktiivi lisa punkti 1 alapunktidega b ja c. Kui garant otsustaks esitada algsele võlausaldajale vastuväite, et garantii andjalt nõutakse makseid pärast ZZD artiklis 147 sätestatud tähtaja möödumist, ei oleks laenuvõtja kui võlgnik kohustatud garantii andjale laenumakseid maksma. Kui aga garant vastuväiteid ei esita ja laenumakseid tasub, olgugi et maksekäsmenetluse kohta tehtud siduva tõlgendusotsuse kohaselt tal seda kohustust ei ole, jääks tarbijale kui põhivõlgnikule see kohustus garantii andja suhtes alles, sest eespool esitatud kohtupraktika kohaselt ei saaks ta tugineda garantii andja vastutuse tähtaja möödumisele. Vähemalt ühes menetluses tuleneb see tagajärg sõnaselgest lepingutingimusest, mis põhineb selle tähtaja jõustatavuse eeskirjade lahkneval tõlgendamisel liikmesriigi kohtute poolt, kes peaksid tuginema siduvatele õigusnormidele (kooskõlas ZZD artikliga 147) garantiilepingu sisu kohta, mille kaitsest on tarbijad ilma jäetud. Lahknev riigisisene kohtupraktika võimaldab seega garantii andjal sõnastada garantiilepingu tingimused, millega riigisisese õiguse alusel võetakse tarbijakaitset selle soovitatav toime.

- 25 Seetõttu tuleb vastata küsimusele, kas põhimõttega, mis puudutab tõhusat tarbijakaitset garantiilepingu ebaõiglaste tingimuste vastu, mis reguleerivad seda, kuidas garantiikohustuse võtnud ettevõtja peab käsitlema maksenõuet, mille on algne võlausaldaja esitanud talle pärast garantii andja vastutuse tähtaja möödumist, on vastuolus riigisisese kohtupraktika kohaldamine, mille kohaselt võib ainult garant ise esitada vastuväite, et tema vastutuse tähtaeg on möödunud.
- 26 Küsimusele tuleb vastata ka direktiivi 93/13/EMÜ artiklit 5 arvestades, nimelt kas viidatud sätte kohaselt on lubatud, et riigisisese õiguse teatud küsimust puudutavat lahknevat riigisisest kohtupraktikat võib kasutada lepingutingimuste ebaselgeks tõlgendamiseks tarbija kahjuks, nagu seda on tehtud käesolevas asjas.

Garantii eest tasu maksmise tagajärjed krediitkulukuse aastamäära kindlaksmääramisele krediitdilepingus

- 27 Järgmised kolm küsimust on identsed Euroopa Kohtus pooleli olevas kohtuasjas C-714/22 (Profi Credit Bulgaria) esitatud eelotsuse küsimustega. Need puudutavad krediidiandja kohustust esitada tarbijakrediitdilepingus krediitkulukuse aastamäär selgelt krediitdilepingu tekstis, et tarbijat mitte eksitada. Viidates täielikult selle eelotsusetaotluse põhjendustele, soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas direktiiv 2008/48/EÜ ei nõua lisaks krediitkulukuse aastamäära esitamisele krediitdilepingu tekstis ka krediitkulukuse aastamäära esitamist, mis on direktiivis sätestatud meetodi järgi õigesti arvutatud. Käesoleval juhul ei võeta krediitdilepingute krediitkulukuse aastamäära kindlaksmääramisel arvesse garantiilepingute kulu, kuna need ei ole krediitdilepingute osa. Eelotsusetaotluse esitanud kohus ei ole kindel, kas krediitkulukuse aastamäär ei peaks hõlmama garantii andmise kulusid, seda eelkõige juhul, kui tarbija kohustuste tagamiseks nõusoleku andnud garantii andja

valib algne võlausaldaja, kuid tasu maksab garantii andjale tarbija. Määratlus direktiivi 2008/48/EÜ artikli 3 punktis g sätestab, et krediidikulukuse aastamäära hulka tuleb arvata ka kõrvalteenuste kulud, kui krediidi saamiseks või reklaamitavatel lepingutingimustel krediidi saamiseks on lisaks kohustuslik nende teenuste kasutamine.

- 28 Hindamisel, kas võlgnikuga sõlmitud seotud lepingu korral peaks garantii andja tasu sisalduma krediidilepingu krediidikulukuse aastamääras, tuleks vastata ka küsimusele, kas ja millistel tingimustel saab neid kulusid pidada krediidikulukuse aastamäära osaks, kui võlgnikul oli endal võimalik kiiresti garantii andja seetõttu tuleks arvesse võtta ka valiku vabatahtlikkust, arvestades eelkõige garantii andja määramist, mis sõltub lõppkokkuvõttes ikkagi algse võlausaldaja tahtest, tingimusi, mille täidetuse korral annab võlausaldaja nõusoleku teise garantii andja määramiseks, kui selline on olemas, ning ajavahemikku, mille jooksul võlgnik saab sellise garantii andja leida.
- 29 Lisaks tuleb uuesti esitada küsimus, kas ebaõige krediidikulukuse aastamäära esitamist krediidilepingus tuleb käsitada krediidikulukuse aastamäära esitamata jätmisena, kuna teavitamiskohustuse eesmärk – et tarbija saaks pakkumisi krediiditurul tegelikult võrrelda – ei ole täidetud. Sellest küsimusest tulenevalt tekib ka küsimus, kas ebaõige krediidikulukuse aastamäära esitamise võrdsustamine krediidikulukuse aastamäära esitamata jätmisega ei too kokkuvõttes kaasa ka riigisisese õiguses ebaõige arvutamise eest ette nähtud sanktsiooni ebaproportsionaalsust.

Garantiilepingu õiguslik olemus ja selle liigitamine kindlustustehinguks

- 30 Eelotsusetaotluse esitanud kohtul on kahtlusi ka selles, kuidas tuleb liidu õigust arvestades õiguslikult liigitada tehingud, mille puhul lepivad tarbijad kokku, et teatav isik annab tasu eest garantii laenudele, mis on võetud teiselt võlausaldajalt, kui neid tehinguid tehakse püsivalt kutsetegevuse raames. Sofiyski gradski sadi (Sofia linnakohus) ja Varhoven kasatsioonien sadi (kõrgeim kassatsioonikohus) kolleegiumid eeldavad vaikimisi, et sellistel juhtudel on tegemist tavaliste garantiitehingutega, mis ei nõua tegevusluba ja mida võib sõlmida igäüks.
- 31 Selliste tehingute puhul kohustub aga isik võtma makseviivituse korral võlausaldaja ees tarbija asemel vastutuse tarbija kui võlgniku konkreetse kohustuse täitmata jätmise eest, kusjuures võlgnik maksab selle teenuse eest tasu. Sellel kohustusel on samasugused põhitunnused nagu laenukindlustuslepingul: tasu eest vastutus tulevase, teadmata, negatiivse olemusega sündmuse (lepingu täitmata jätmine) saabumise korral. Seetõttu vajab eelotsusetaotluse esitanud kohus tõlgendust, kas selliseid lepinguid nagu need, mis on sõlmitud võlgnikuga (nende võlausaldajatele tasu eest garantii andmise kohta), saab liigitada kindlustuslepinguteks. Asjakohane direktiiv 2009/138/EÜ ei määratle kindlustuslepingute sisu, kuid sellise määratluse saab välja lugeda Euroopa Kohtu praktikast, nimelt Euroopa Kohtu 23. aprilli 2015. aasta otsusest Van Hove (C-96/14, punkt 34): kindlustusleping kohustab kindlustusandjat vabastama

kindlustusvõtja tingimusel, et eelnevalt on tasutud kindlustusmaksleid, kahjust, mis tuleneb lepingus märgitud kindlustatud riski realiseerumisest.

- 32 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu menetluses olevates kohtuasjades on tasu ja tarbija kui võlgniku jaoks kahjustav sündmus makseviivituse näol ette nähtud, kuid näib, et riski, mida tavaliselt nimetatakse kindlustusriskiks, ei ole täpsustatud. Tegelikult tagab garant igasuguse tarbijapoolse maksmata jätmise, sõltumata selle põhjustest, sealhulgas tahtliku keeldumise laenu tagasimaksmisest. Selle poolest erineb nimetatud leping teatud määral kindlustuslepingust.
- 33 Teisest küljest minimeerib kutsetegevuse raames tegutseva garantii andjaga sõlmitud garantiileping algse võlgniku riske laenu tagasi maksmata jätmises seisneva kahjustava sündmuse korral ning leping on olemuselt tasuline, mis muudab selle sarnaseks kindlustusega. Käesolevas asjas võib kaaluda, kas sellisel juhul ei tegutse tarbija, kes on põhivõlgnik, kindlustusandjana algse võlausaldaja suhtes, kellele ta tagab garantii kahju vastu, makstes garantii andjale tasu. Seetõttu tuleks selgitada, kas selline leping võib olla hõlmatud direktiivi 2009/138/EÜ kohase mõistega „kindlustusleping“ ja kas sellise lepingu alusel tehtud makse saaja suhtes ei kohaldata viidatud direktiivi artikli 14 kohast tegevusloa nõuet.